

MINISTERUL EDUCAȚIEI, CULTURII ȘI CERCETĂRII
INSTITUTUL DE FIZIOLOGIE ȘI SANOCREATOLOGIE

PROIECT MANAGERIAL

**privind dezvoltarea Institutului de Fiziologie și Sanocreatologie
pentru anii 2019-2022, elaborat de candidatul la ocuparea funcției
de director al Institutului de Fiziologie și Sanocreatologie,
doctor în științe biologice, conferențiar cercetător
Valentina Ciochină**

Chișinău, 2018

Elaborarea programei de activitate în calitate de pretendent la funcția de director al unei instituții științifice cu o istorie în dezvoltare este, de fapt, identificarea politicii de dezvoltare a Institutului și a direcțiilor științifice prioritare ale acestuia, prin vizorul vectorului dezvoltării științei mondiale, obiectivelor de dezvoltare durabilă la nivel mondial, Programului Național de Cercetare și Dezvoltare, necesităților țării și nivelului de pregătire științifică a colectivului Institutului.

Reieșind din denumirea Institutului și profilul de acreditare aprobat de către CNAA în anul 2015 și, care este valabil până în anul 2020, colectivul Institutului trebuie să dezvolte două domenii științifice – Fiziologia și Sanocreatologia.

În cadrul Consiliului Științific cu participarea cercetătorilor au fost discutate și aprobate **direcțiile de cercetare științifică** ale Institutului:

- 1) *Crearea, menținerea și fortificarea dirijată a sănătății somatice și psihice, algoritme și metode;*
- 2) *Mecanisme fiziologice ale stresului, adaptării și dereglărilor funcționale în condiții specifice secolului XXI;*
- 3) *Tehnologii de obținere a produselor sanogene cu acțiune dirijată asupra organismului.*

Dacă am face o analiză a priorităților enumerate după domeniile științifice, atunci prima prioritate se atribuie la domeniul sanocreatologie, iar a doua – la fiziologie. Însă practic este imposibil de a delimita prioritățile strict pe domenii, deoarece toate trei priorități în esență au atribuție la sănătate, mai bine zis la crearea, menținerea și fortificarea sănătății, ceea ce constituie de fapt obiectivul 3 din „**Obiectivele de dezvoltare durabilă la nivel mondial**” și obiectul de studiu al Sanocreatologiei. Reieșind din cele menționate este cert faptul, că vectorul activității Institutului va fi orientat spre soluționarea *problemei sănătății populației, elaborarea procedurilor și metodelor de menținere și fortificare a ei.*

Totodată, a prognoza dezvoltarea unui sau alt domeniu al științei este foarte dificil, în special a unui asemenea domeniu ca sanocreatologia, care se plasează la conexiunea a mai multor discipline științifice fundamentale (fiziologia, genetica, embriologia, citologia, histologia, psihologia etc.) și care reprezintă o știință biologică complexă. Totuși, participând activ la crearea și dezvoltarea sanocreatologiei și, posedând o anumită practică științifică și managerială v-oi încerca să estimez dezvoltarea sanocreatologiei în baza concepției și premiselor, ce au determinat apariția și evoluția ei.

Sanocreatologia: realizări și perspective

Sanocreatologia este o știință biologică complexă nouă, fondată în Institutul de Fiziologie și Sanocreatologie, care a fost condiționată de vectorul dezvoltării științei contemporane și necesitățile practice de a preveni și stopa degradarea morfo-funcțională precoce în societatea contemporană, diminua morbiditatea, precum și de a crea și menține dirijat sănătatea somatică și psihică în scopul sporirii longevității în corespundere cu condițiile de viață și activitate.

Care sunt premisele ce determină necesitatea axării activității colectivului Institutului asupra problemei sănătății și desigur asupra dezvoltării sanocreatologiei în viitorii 4 ani?

Problema sănătății a preocupat societatea încă din cele mai vechi timpuri, dar, cu regret, rămâne și astăzi nesoluționată și esențială, după cum reiese nu numai din faptul, că societatea modernă este afectată în mod substanțial de boli și supusă degradării biologice precoce, dar și de pronosticul alarmant privind morbiditatea societății în viitorul apropiat.

Astăzi, a devenit indiscutabil faptul, că prin actualitatea și importanța sa pentru existența și dezvoltarea în continuare a civilizației contemporane, problema generală a sănătății, inclusiv a celei asociate cu reproducerea descendenților sănătoși și cu alimentația sanocreatologică – trebuie plasată la același nivel cu astfel de probleme globale care amenință omenirea, cum ar fi: cea energetică, alimentară, demografică, ecologică, nucleară și altele.

Drept dovadă a acuității problemei poate servi statistica morbidității mondiale actuale:

- la 1000 de persoane revin 770 cu maladii neinvazive;
- la vârsta de 40 de ani, practic, fiecare locuitor al planetei suferă de 3-4 boli;
- mai mult de 40% din populația Terrei – de boli alergice;
- peste 26% – de hipertensiune;
- fiecare al treilea locuitor al planetei – de infecții respiratorii acute.

Reieșind din datele OMS, bolile neinvazive, cum ar fi cancerul, ictusul cerebral și diabetul zaharat sunt cele mai frecvente cauze de deces.

Referitor la maladiile psihice, este necesar de menționat că ele au cuprins o parte semnificativă din populația Terrei, mai mult de 500 de milioane de oameni suferă de tulburări mintale. Comitetul de Sănătate Mintală al OMS a constatat că, în statele din Europa de Vest și SUA, numărul persoanelor ce suferă de tulburări psihice severe constituie 10% din populație, în timp ce o altă grupă (aproximativ 10%) – de tulburări psihice non-psihotice, iar prevalența globală a tuturor bolilor psihice este de peste 200 de cazuri la 1000 de persoane.

Nu mai puțin alarmant este și pronosticul morbidității populației în următorii ani. Conform datelor OMS: dacă în anul 2008, din cauza bolilor cardiovasculare au decedat 17,3 milioane de oameni, atunci către anul 2030 – acest indice va constitui aproximativ 25 de milioane; dacă actualmente pe Globul Pământesc suferă de boli oncologice 14 milioane de

oameni, atunci în anul 2025 – aproximativ 19 milioane, iar către anul 2035 – deja 24 de milioane; dacă în anul 2000 de diabet zaharat sufereau 150 de milioane de persoane, iar în anul 2010 – 300 de milioane, atunci peste 15 ani, numărul acestora va crește de 2 ori; dacă în prezent, fiecare al 4-5-lea locuitor suferă de tulburări psihice, atunci către anul 2020 – depresia se va plasa pe primul loc în structura morbidității și va deveni maladia numărul unu printre bolile neinvazive.

Cele menționate, în linii generale, se referă și la situația sănătății populației Republicii Moldova. Prin cercetările realizate de Institutul de Fiziologie și Sanocreatologie a fost demonstrat, că: la peste 80% dintre copiii de vârsta școlară au fost evidențiate dereglări funcționale ale sistemului cardiovascular; o mare parte a societății (90%) se află în stare de stres cronic, care provoacă degradarea psihică și fiziologică prematură. Conform datelor oficiale ale Biroului Național de Statistică, în anul 2008, incidența morbidității copiilor cu vârsta de 0-5 ani, la 1000 de copii constituia 903,6, iar în anul 2016 – 1100,0, adică unul și același copil a înregistrat mai multe cazuri de îmbolnăvire pe an. În același timp, are loc „întinerirea” bolilor cronice: la 63% dintre copii a fost depistat un nivel ridicat de disfuncții ale sistemului nervos.

Conform datelor oficiale ale Biroului Național de Statistică, deși în perioada anilor 1996-2016 cheltuielile pentru ocrotirea sănătății din bugetul consolidat s-au mărit de 1,93 ori, morbiditatea, care în anul 1996 constituia 6716,2 cazuri la 10 000 de locuitori nu s-a diminuat, ci din contra, a crescut până la 8116,8 de cazuri în anul 2016, adică procentul total al morbidității a crescut de la 67,1% (anul 1996) până la 81,2% (anul 2016). Este necesar de atenționat că această tendință se observă și la nivel mondial: dacă în anul 2000 în scopul ocrotirii sănătății în lume au fost alocate în mediu 5,5% din PIB, apoi în anul 2012 – deja 6,5%.

Nici longevitatea, dar nici sănătatea nu sunt determinate, după cum se consideră, de investițiile de stat pe cap de locuitor orientate spre ocrotirea sănătății. Investițiile (pe cap de locuitor) pentru ocrotirea sănătății în diferite țări (anul 2012) și longevitatea medie (anul 2013) în diferite țări (baza de date a OMS), denotă că sănătatea și longevitatea depind în mare măsură de alți factori.

În conformitate cu cele menționate, putem releva că între longevitate și volumul investițiilor pentru ocrotirea sănătății (per cap de locuitor) nu există o corelație pozitivă, întrucât, *de facto*, aceste cheltuieli sunt orientate nu pentru formarea și menținerea dirijată a sănătății, dar pentru susținerea bolnavilor cu maladii incurabile, principiu care reflectă sistemul contemporan de finanțare și alocare a investițiilor în „Ocrotire a sănătății”, iar opinia creată în societate, despre faptul că problema sănătății se va soluționa de la sine în rezultatul tratării bolilor este absolut greșită.

Înainte de a expune obiectivele principale ale dezvoltării sanocreatologiei în viitorii 4 ani, care este una din prioritățile științifice ale Institutului, este clar că apare necesitatea de a relata succint unele rezultatele obținute în această direcție.

Printre realizările principale privind elaborarea bazelor științifice ale sanocreatologiei pot fi menționate:

- determinarea factorilor de risc, ce provoacă degradarea biologică precoce și diferite disanogenii;
- elaborarea principiilor de bază ale creării și menținerii dirijate a sănătății;
- stabilirea factorilor, ce favorizează spermatogeneza, calitatea și cantitatea materialului seminal, reproducerea sanogenă a descendenților;
- identificarea etapelor vulnerabile și benefice în dezvoltarea intrauterină și postnatală a organismului uman;
- stabilirea premiselor elaborării teoriei și practicii alimentației sanocreatologice;
- dezvoltarea noilor direcții în sanocreatologie – cardiosanocreatologia și psihosanocreatologia;
- pentru prima dată a fost elaborat conceptul și tehnologia de estimare a nivelului de sănătate a cordului și descrise 9 nivele de sănătate;
- pentru prima dată a fost elaborat conceptul și tehnologia de estimare a nivelului de sănătate a sistemului respirator și descrise 5 nivele de sănătate;
- pentru prima dată a fost elaborat conceptul privind sănătatea psihică, descrisă fenomenologia sănătății psihice;
- pentru prima dată a fost elaborat un sistem de clasificare a sănătății psihice și descrise 18 nivele de sănătate psihică.

Rezultatele Institutului au fost prezentate sub formă de rapoarte plenare la congresele VIII, IX, X, XI, XII, XIII și XIV Internaționale Interdisciplinare «*Neuroscience for Medicine and Psychology*» (la ultimele patru congrese Institutul a fost coorganizator), a Școlii «*Progress of interdisciplinary Neuroscience in the XXI Century*» și la congresele I, II, III, IV și V ale fiziologilor din statele CSI (congresul II a fost organizat de către Institutul de Fiziologie și Sanocreatologie în a. 2008 la Chișinău) și au fost înalt apreciate. La toate aceste congrese Institutul a organizat simpozioane cu genericul „*Crearea, menținerea și fortificarea dirijată a sănătății*”, precum și pe problema „*Stresului, adaptării și dereglărilor funcționale*”.

Institutul de Fiziologie și Sanocreatologie, conștientizând importanța problemei formării și menținerii dirijate a sănătății, reproducerii descendenților sănătoși, preîntâmpinării degradării biologice premature, alimentației sanocreatologice a decis să rezume rezultatele cercetărilor în acest domeniu, să elaboreze și să editeze tratatul „*Bazele teoretice și practice ale*

sanocreatologiei” în mai multe volume. Deja în anul 2016 a fost elaborat și editat volumul I al tratatului – *„Problema sănătății. Sanocreatologia. Necesitatea societății în dezvoltarea ei”*. La moment, s-a finalizat elaborarea volumului II al tratatului – *„Sănătatea psihică. Psihosanocreatologia. Necesitatea societății în dezvoltarea ei”*.

Obiectivele principale ce vor sta la baza cercetărilor științifice ale Institutului

1. Elaborarea principiilor, procedeele și metodelor de menținere a sănătății psihice și de preîntâmpinare a degradării precoce.
2. Identificarea mecanismelor dezvoltării stresului somato-visceral și psihogen.
3. Elaborarea procedeele și metodelor de menținere a sănătății cordului.
4. Identificarea mecanismelor, factorilor și condițiilor de reproducere a descendenților sănătoși.
5. Evidențierea particularităților alimentației copiilor de 3-10 ani și elaborarea unui sistem de alimentație sanocreatologică.
6. Elaborarea unor produse sanogene cu conținut predeterminat și acțiune direcționată din materie primă locală.
7. Elaborarea și editarea volumelor III *„Procedee și metode de menținerea a sănătății psihice”* și IV *„Sănătatea cordului. Cardiosanocreatologia”* ale tratatului *„Bazele teoretice și practice ale Sanocreatologiei”*.

Rezultatele preconizate în următorii 4 ani

- În premieră vor fi elaborate procedee și metode de menținere și preîntâmpinare a degradării precoce a sănătății psihice.
- Vor fi identificați cei mai reprezentativi și ușor accesibili în utilizare, indicatori ai stării de stres.
- Vor fi elaborate metode de estimare și evaluare a stresului și de diminuare a consecințelor negative.
- Vor fi elaborate concepte, metode și terapii de atenuare a dereglărilor stresogene.
- Va fi dezvoltată cardiosanocreatologia.
- Va fi dezvoltat sistemul de alimentație sanocreatologică la copii.
- Vor fi elaborate și editate volumele III *„Procedee și metode de menținerea a sănătății psihice”* și IV *„Sănătatea cordului. Cardiosanocreatologia”* ale tratatului *„Bazele teoretice și practice ale Sanocreatologiei”*.

Ajustarea organigramei Institutului

La realizarea obiectivelor propuse vor participa cercetătorii celor cinci laboratoare ale Institutului: Fiziologia stresului, adaptării și Sanocreatologie generală; Neurosanocreatologie; Alimentație și digestie sanocreatologică; Criosanocreatologie „V. Nauc”; Interrelații psihosomatice. Pe viitor se preconizează crearea a două *centre de excelență*, în care vor fi incluse aceste laboratoare: unul va realiza preponderent cercetări în domeniul fiziologiei, iar altul – în domeniul sanocreatologiei.

Se planifică crearea unei *structuri specializate de activitate practică* în scopul acordării asistenței populației în: menținerea sănătății psihice; prevenirea degradării precoce a sănătății psihice; diminuarea consecințelor negative ale stresului; organizarea modului sănătos de viață etc. Totodată se preconizează crearea *unui echipe* pentru elaborarea proiectelor.

Potențialul științific și susținerea cadrelor tinere

Institutul de Fiziologie și Sanocreatologie ca și alte institute științifice trece printr-o criză atât de cadre științifice, cât și manageriale de calificare înaltă. Cu atât mai mult, sanocreatologia fiind o știință complexă, cei care vor activa în acest domeniu necesită cunoștințe în mai multe domenii (fiziologie, embriologie, morfologie, genetică, psihologie etc.). Din aceste considerente Institutul va acorda o atenție deosebită problemei de pregătire și perfecționare a cadrelor.

- În primul rând va fi organizată evaluarea potențialului științific și managerial al Institutului.
- Se va intensifica activitatea colocviilor și seminarelor științifice.
- Se vor depune eforturi în scopul elaborării diferitor tipuri de proiecte, inclusiv de mobilitate și burse de cercetare, pentru ca cercetătorii să aibă posibilitate să participe la diverse foruri științifice și să-și perfecționeze cunoștințele în centrele științifice de peste hotare.
- O atenție deosebită se va acorda elaborării tezelor de doctor și doctor habilitat.

În scopul întineririi colectivului în ultimii 4-5 ani în institut au fost angajați peste 40 de tineri, inclusiv 13 doctoranzi, 12 masteranzi și chiar studenți de la ciclul I de studii, dar cu părere de rău din motive obiective majoritatea pleacă. La moment în Institut în cercetare activează 20 de tineri cu vârsta de până la 35 de ani, inclusiv 13 cercetători (4 sunt în concediu de maternitate) și 7 specialiști.

Cu părere de rău din cauza salariilor mici, lipsa locului de trai majoritatea tinerilor susțin tezele de doctor și pleacă peste hotare, iar unii nici nu l-e susțin. Sperăm, că noua Lege a salarizării ne va veni în ajutor și va motiva angajarea tinerilor în cercetare. O problemă nu mai puțin importantă este și faptul, că pregătirea doctoranzilor se realizează prin Universități.

Conducătorii de doctorat (angajați ai Institutelor de cercetare) scriu proiecte pentru doctoranzi, dar finanțarea se face nu prin Institut, dar prin Universitate. În afară de remunerarea conducătorului de doctorat și bursa doctorandului, *nu se contribuie financiar absolut cu nimic în elaborarea tezelor*. Este foarte dificil de elaborat teze în domeniile experimentale, deoarece necesită reagenți, animale de laborator (întreținerea lor etc.), utilaj științific etc. ***Ar fi bine ca proiectele doctoranzilor și postdoctoranzilor să fie finanțate prin Institutele, unde activează ei sau conducătorii științifici ai lor.***

Principalele măsuri de susținere a tinerilor specialiști

1. Crearea condițiilor de muncă pentru elaborarea și susținerea cât mai rapidă a tezelor de doctor, tezelor de master și licență.
2. Participarea colaboratorilor tineri la manifestările științifice de peste hotare.
3. Includerea tinerilor cercetători în organizarea forurilor științifice.
4. Susținerea cercetătorilor în elaborarea proiectelor de granturi naționale și internaționale.
5. Participarea tinerilor cercetători la diverse seminare științifice pe diferite probleme.
6. Participarea cercetătorilor în elaborarea programelor de cercetare ale laboratoarelor.
7. Susținerea și instruirea cercetătorilor tineri în elaborarea lucrărilor științifice (articole și teze).

Finanțarea cercetărilor științifice

- Menținerea infrastructurii Institutului se va realiza prin finanțarea instituțională de către Ministerul Educației, Culturii și Cercetării.
- Cercetările științifice vor fi finanțate în baza proiectelor naționale și internaționale.
- O parte din finanțare se va obține din contractele economice și prin prestarea serviciilor științifice.
- Urmează să completăm lista serviciilor prestate, aprobate prin Hotărâre de Guvern, cu acordarea diferitor consultații științifice, deoarece unele proiecte internaționale necesită abilitarea instituției cu dreptul de a presta servicii de consultanță.
- Tezele de doctor și doctor habilitat vor fi elaborate, de asemenea, în baza proiectelor.

Participarea în pregătirea cadrelor din instituțiile de învățământ

Paisprezece cercetători ai Institutului susțin prelegeri și cursuri practice la Instituțiile de învățământ superior (Universitatea de Stat „Dimitrie Cantemir”; Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”; Universitatea de Stat din Moldova; Universitatea de Stat Agrară din Moldova; Universitatea din Tiraspol; Universitatea de Stat de Educație Fizică

și Sport), precum și participă la elaborarea manualelor, recomandărilor practice și de laborator pentru studenții universităților date. Concomitent, cercetătorii Institutului participă activ în pregătirea tezelor de licență și masterat, fiind conducători științifici. Studenții ciclului I (licență) și studenții ciclului II (masterat), care activează în Institut folosesc baza tehnico-științifică, precum și animalele de laborator în elaborarea tezelor.

Institutului planifică și în continuare să participe la pregătirea cadrelor prin instituțiile de învățământ superior.

Susținerea școlilor științifice

Institutul planifică susținerea școlii științifice „*Fiziologia stresului, adaptării și sanocreatologie*”, care a fost fondată de academicianul Teodor Furdui pe parcursul a mai bine de 50 de ani și în prezent efectuează cercetări științifice în direcția dată, susține pregătirea doctorilor și doctorilor habilitați și participă la organizarea manifestărilor științifice naționale și internaționale.

Colaborarea științifică cu beneficiarii

Institutul de Fiziologie și Sanocreatologie va continua activitatea de colaborare cu beneficiarii, în special cu: Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale – prin implementarea modului sănătos de viață și a metodelor de fortificare a sănătății; Ministerul Apărării – prin elaborarea metodelor de evaluare a stării de stres la recruți și soldați; Instituția Medico-Sanitară Publică Institutul Mamei și Copilului – prin studierea spectrului de aminoacizi în patologiile și dereglările sănătății reproductive; Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemița” – în domeniile adiacente sanocreatologiei etc. Se planifică inițierea colaborării cu Aeroportul Internațional Chișinău privind studierea stării de stres la echipajul zborului.

Odată cu introducerea în programul școlar a disciplinei „*Educația pentru sănătate*”, colectivul Institutului de Fiziologie și Sanocreatologie va participa activ în elaborarea curriculumului și a suporturilor didactice respective.

Activitatea editorială

- Institutul este cofondator al revistei „*Buletinul AȘM. Științele vieții*” și sperăm să susținem editarea lui și în viitor.
- Vor fi editate volumele III „*Procedee și metode de menținerea a sănătății psihice*” și IV „*Sănătatea cordului. Cardiosanocreatologia*” ale tratatului „*Bazele teoretice și practice ale sanocreatologiei*”.
- Va fi intensificată activitatea privind publicarea articolelor în reviste internaționale.
- Institutul va continua să participe în editarea monografiei internaționale „*Итоги науки*”.

Colaborarea internațională

Dat fiind faptul că Institutul activează într-o direcție științifică nouă, conștientizăm faptul, că colaborarea internațională prin participarea Institutului în cadrul programelor internaționale este *nesatisfăcătoare*. În perioada, când Institutul a elaborat bazele teoretice ale Sanocreatologie, s-a meditat mult asupra colaborării internaționale, dar s-a ajuns la concluzia, ca aceste rezultate să fie atribuite Institutului și nu altor Instituții. Menționăm, că și în continuare Institutul va colabora cu: Российское Физиологическое Общество им. И.П. Павлова; ФГБУН Институт Высшей Нервной Деятельности и Нейрофизиологии РАН; ГУ НИ Институт Нормальной Физиологии им. П.К. Анохина РАМН; ФГБУН Институт Теоретической и Экспериментальной Биофизики РАН; Белорусский Государственный Университет în scopul organizării congreselor Internaționale Interdisciplinare.

În speranța elaborării unor proiecte internaționale, recent, Institutul a încheiat contracte de colaborare cu: Universitatea de Științe Agricole și Medicină Veterinară Gluj-Napoca; Institutul de Endocrinologie și Metabolism al Academiei de Științe Medicale din Ucraina; Institutul de Psihologie „G. S. Kostiuc” al Academiei Naționale de Științe Pedagogice a Ucrainei; Institutul de Chimie Macromoleculară „Petru Poni” al Academiei Române cu care Institutul a elaborat și un proiect comun și cu Institutul Mamei și Copilului.

Odată cu Vizita Doamnei Ministru Monica Babuc în Japonia, Institutul a explorat informația privind posibilitățile de colaborare cu Institutele științifice din Japonia în următoarele două direcții.

1) *Crearea, menținerea și fortificarea dirijată a sănătății somatice și psihice*. Această propunere ar fi posibilă cu National Institute for Physiological Sciences (NIPS: SEIRIKEN in Japanese) și National Institute of Natural Sciences (NINS), care au ca tematică de cercetare „*Fiziologia umană fundamentală în vederea elucidării activității vitale a organismului uman și mecanismele lor fundamentale*”.

2) *Estimarea cantitativă a sănătății somatice și estimarea calitativă a sănătății psihice* cu RIKEN Center for Biosystems Dynamics Research (BDR), în special cu *Laboratory for Health Estimation* și *Laboratory for Health Solution*. În cadrul centrului RIKEN Center for Biosystems Dynamics Research (BDR) există clustere de cercetare, iar unul dintre aceste clustere are ca obiectiv al programului „Compas pentru programul complex de cercetare pentru viața sănătoasă” ce vizează stabilirea platformei care să reunească mai mulți cercetători pentru a investiga diversele aspecte ale sănătății umane, în care se va dezvolta un sistem integrat, inclusiv metode noi pentru a măsura cantitativ sănătatea (Precision Health) și se vor elabora cele mai bune soluții sporirea sănătății individuale.

Urmează să elaborăm scrisorile de intenții pentru posibila colaborare.

Potențialul logistic

Este cert faptul că, pentru a obține rezultate științifice ce ar putea să fie apreciate și acceptate de comunitatea științifică, este necesar de utilizat în investigații utilaj performant științific și de laborator. La moment, Institutul dispune într-o măsură oarecare de utilaj performant, ce permite investigarea unor funcții fiziologice principale (ale sistemelor cardiovascular, respirator, digestiv, imun, nervos, locomotor), dar renovarea bazei de cercetare va fi în vizorul conducerii Institutului și în continuare.

Impactul dezvoltării sanocreatologiei asupra economiei

Ținând cont de aportul factorilor ce determină sănătatea omului, în special al celor ereditari, alimentari, psihogeni, ecologici și al modului de viață, care constituie circa 85 % din cota parte a factorilor ce influențează sănătatea, devine indiscutabil faptul că de rezultatele obținute în domeniul sanocreatologiei și de implementarea lor depinde nivelul de sănătate a generațiilor următoare.

În plan social, Institutul va:

- propune un sistem de evaluare a sănătății psihice;
- elabora și propune metode de menținere a sănătății psihice;
- oferi consultații privind menținerea activității cerebrale (neuro-psihice) pentru decelarea îmbătrânirii psihice;
- oferi consultații privind modul sănătos de viață;
- presta consultații privind terapia holistică și metode avansate de profilaxie a stresului cronic și acut;
- oferi consultații privind menținerea sănătății și preîntâmpinarea degradării precoce psihice și inducerea longevității sanogene și active.